

lat ligt zeer hoog en er is weinig ruimte om te mislukken. Jong talent heeft dus niet meer in de eerste plaats nood aan een podium waar het zich kan manifesteren, maar vooral aan stimulerende werkomgeving én het recht om te falen. Programmatie op zich is niet langer voldoende. Jong talent kan nog altijd worden ontdekt, maar het vraagt een investering en een actieve inzet vooraleer het kan worden vertoond, want de achtergrond is niet langer een troosteloos braakland, maar een theaterprogrammatie van een vaak duizelingwekkende kwaliteit. Produceren is een mogelijk antwoord op deze uitdaging.

Produceren van eigen theater- en dansproducties is geen nieuwigheid bij de kunstencentra. In 1981 al maakte Paul Peyskens de eerste Stuc-productie, het Kaaithater zegde de festivalformule vaarwel om zich volledig op produceren toe te leggen en ook het Nieuwpoorttheater werkt van bij zijn ontstaan met een combinatie van programmatie en productie.

Toch roept de stroomversnelling waarin het produceren en uitbrengen van 'huisproducties' in de voorbije jaren terecht gekomen is, heel wat vragen op. Het is moeilijk om zich van de indruk te ontdoen dat één en ander te snel wordt afgehaspeld onder druk van de hoge scores die men met productiewerk bij pers en overheid kan behalen. Producties en premières hebben in hun éénmaligheid nu eenmaal een hogere nieuwsaarde dan de lopende programmatie.

Niets is op termijn echter meer contraproductief dan onvoorbereid produceren. Het organiseren van producties en begeleiden van kunstenaars is een vak op zich. En een vak dat meer dan serieus dient genomen te worden. Een gefundeerd onderzoek naar de wetmatigheden van de theaterproductie valt buiten dit bestek, maar een aantal vragen dient de producent zich toch blijvend te stellen: wordt er gekozen voor de realisatie van een éénmalig project of wil men met een kunstenaar een langer traject afleggen? Is het geven van een creatieopdracht voor die persoon op dat moment de juiste keuze? Is een professionele omkadering voorhanden, zowel materieel als inhoudelijk? Is men klaar of bereid om de flexibiliteit aan de dag te leggen die een productieproces vereist? Gezien de structurele zwakheid van de meeste kunstencentra (ten gevolge van de jarenlange en manifesterende onder-

subsidiering), is het gevaar niet denkbeeldig dat een produktiewerking al gauw overbelastend wordt. Van een dienbare opstelling t.a.v. de kunstenaar kan dan geen sprake meer zijn.

5.

Het is een onstuitbaar tijdsverschijnsel. De podiumkunsten zijn al enige tijd bezig met de internationalisering en Vlaanderen bekleedt in dit proces een verre van onbelangrijke plaats. De kunstencentra hebben altijd al interesse betoond voor wat er buiten ons landje aan de hand is, maar buiten het Kaaithater, het Klapstuk en enkele ad hoc-festivals is deze interesse altijd eerder passief gebleven, voornamelijk vanuit financiële overwegingen. Telkens de mogelijkheid zich aanbood om relevant buitenlands werk te programmeren, waren de meeste centra zeer bereid om daarop in te spelen, maar slechts af en toe hebben ze dingen actief mogelijk gemaakt.

In het kielzog van het Kaaithater en later vooral van deSingel, is er in de jongste jaren ook bij kleinere centra de wens gegroeid om een internationale programmatie op te zetten op continue basis.

Een gevaarlijke valkuil is ook hier weer het prestige dat buitenlandse bezoekers aan een programmatie verlenen. Het is niet denkbeeldig dat exotisme en perscovering de overhand halen op de artistieke kwaliteit en de relevantie van een bepaald werk voor het plaatselijke publiek en de eigen kunstenscène. Slechts als er een echte dialoog mogelijk wordt tussen de buitenlandse bezoeker en het eigen publiek, is zo een programmatie zinvol.

Anders vervalt men in onbegrip en afwijzing of in een onbelangrijk soort van 'antropologisch' plaatjes-kijken ("komt kijken, komt kijken, hoe men in China toneel speelt").

Misschien nog dit: waar vroeger 'onze' jonge kunstenaars met open mond stonden te kijken naar wat het Kaaithater of het Klapstuk vanuit het buitenland op het podium brachten, zouden de Vlaamse kunstencentra nu hetzelfde kunnen betekenen voor jonge buitenlanders die hier komen werken. Naar de toekomst toe zouden de kunstencentra dan niet een Vlaamse, maar een Europese taak kunnen vervullen. Vlaanderen leeft: na Berlijn en New York dan toch Vlaanderen als artistieke groeipool?

6. Epiloog

Enkele maanden geleden werd het nieuwe theaterdecreet gestemd. Het is verleidelijk om te hopen dat de overheid er hiermee, vijftien jaar na datum, in geslaagd is om het theaterlandschap te bevrijden van een beknellend kader. Die vijftien jaar staan voor onderwaardering van talent, artistieke brain-drain, sociale wantoestanden en een manifesterende verspilling van overheids-gelden. Alleen, de opsplitsing van het theaterdecreet in vier 'sub-decreten' doet het ergste vrezzen. Opnieuw wordt het theaterlandschap vanuit een 'abstracte' redenering a priori vorm gegeven.

Evenmin als men in 1975, bij de opstelling van het eerste decreet, de spectaculaire boom van de hedendaagse dans kon voorspellen of de artistieke heropleving van de opera, kan nu geanticipeerd worden op de toekomst van de podiumkunsten. Dat er van op voorhand aparte regelingen, en daarbij horende budgetten, werden opgesteld voor teksttheater, dans, muziektheater en kunstencentra, kan dus niets anders betekenen dan een nieuwe, ongehoorde inperking van de eigenzinnige vitaliteit van de kunst.

7. Epiloog 2

Zopas heeft het Ministerie van Cultuur de subsidies aan de kunstencentra voor 1990 (sic) bekend gemaakt. De aanvankelijke euforie over de verhoging van de subsidies heeft opnieuw plaats geruimd voor de harde realiteit. Het Nieuwpoorttheater, de Werf, Limelight, de Monty en het Stuc moeten het stellen met subsidies die variëren van 1,5 tot 5 miljoen. Nauwelijks voldoende om een werking gaande te houden. Ambtenaren, verpleegsters, leraars, komen op straat voor een redelijke bezoldiging, terwijl de kunstencentra nog steeds draaiende worden gehouden door DAC-ers, vrijwilligers en onderbetaalde personeelsleden. Jonge kunstenaars moeten nog steeds op de armoedegrens leven om hun werk te kunnen realiseren. Internationaal befaamde kunstenaars en gezelschappen als Wim Vandekeybus, de Needcompany, Jan Decorte, en zo vele anderen, staan nog altijd jaarlijks aan te schuiven voor een aalmoes uit de 'projectenpot'. De marge is en blijft realiteit voor het meest expansieve segment van de Vlaamse podiumkunsten.

Mark Deputter